

vedrørte Paragrafen om Valgmenigheder, og dersom Ministeren ellers vilde gaa ind paa Lovforslaget, saa var det en Selvsølge, at denne Paragraf, denne Bestemmelse, ikke skulde være det egentlig Afskillende. Søvrigt har det kun undret mig, at det ærede Medlem er saa meget imod, at denne Bestemmelse om Valgmenigheder er indfat; derved er der fra Flertallets Side klart antydet, at vi ikke agte at plyndre Kirken, men agte at bruge de overflødige Midler til aandelige Formaal. Der er vel Ingen, som kan være saa indskrænket at mene, at Menighederne ere afhængige af de saakaldte Sognegrændser, at Præsterne have deres Menigheder og Lærerne deres Menigheder ene og alene indenfor disse. Det forekommer mig tværtimod, at man fra den anden Side skulde være meget ivrig for at tage imod en Ændring som den, der er antydet ved Valgmenighedsparagrafen, da det, som sagt, der paa den tydeligste Maade gives tilkjende, at man kun har i sinde at anvende Midlerne til aandelige Formaal. Den høitærede Minister udtalte igaar, at Kirken, at Geistligheden og at Folket attraaede Reformer. Hvad nu Kirken angaar, da gad jeg egentlig vide, hvorledes Ministerens Forslag gavner Kirken; naar jeg taler om Kirken, mener jeg den virkelig levende Kirke, og jeg fatter da ikke, hvorledes disse Midler herester i mindste Maade mere end hidtil kunne særlig komme den levende Del af Kirken til Nytte; her er kun Tale om at tage fra de større Kald og give til de mindre, det er det Høje; det er mig ikke muligt at se, hvorledes dette skulde gavne Kirken. Havde der været sagt: Befolkningen, saa kunde der — hvad jeg indvømmede igaar — med en vis Ret siges, at Lovforslaget indeholdt noget Fremskridt for Befolkningen, nemlig med Hensyn til Offer og Præstegaardes Udstykning; men da dette er Noget, som kun vil ske meget langsomt og efterhaanden, saa er det klart, at vi ikke tabe ret meget ved at udsætte denne Reform noget. Dette siger jeg ogsaa som Svar til det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix), som iøvrigt rettede det Meste af sit Foredrag til mig; han sagde saaledes, at den Tid kunde vel komme, da vi ikke kunde naae, hvad vi nu kunne naae; han var saa meget inde i Historien, at han vidste, at der ikke var stadig Fremgang, og fordi vi kunne naae Noget idag, saa var det ikke derfor sagt, at vi kunne naae det imorgen, og han tilføiede, at netop de yderliggaaende Fordringer, som kom fra mig og den Retning, hvortil jeg nærmest hører, gjorde det muligt, at Reaktionen kom frem. Jeg skal dertil sige, at Reaktionen behøver ikke at komme frem, den er fremme for Diebliffet; havde den ikke været det, saa havde vi ikke staaet her i den Stilling, hvori vi nu staa; Reaktionen er oppe over det ganste Europa og maaste ogsaa hinsides Havet. Men jeg vil sige til det ærede Medlem, at han tager feil, naar han betegner mig som yderliggaaende; nei, tværtimod; jeg ønsker findig,

rolig Udvikling, og det ærede Medlem vil til enhver Tid finde, at det er dette Standpunkt, jeg indtager. Jeg tror virkelig heller ikke, at det ærede Medlem vil kunne paavise noget Revolutionært eller noget Omstyrrende i Flertallets Forslag; det ærede Medlem har selv givet Bevis derfor ved at slutte sig dertil; thi det ærede Medlem vil selvfølgelig ikke slutte sig til noget Revolutionært. Søvrigt skal jeg give det ærede Medlem Ret i, at der ikke er en saadan stadig Fremgang i Udviklingen; der kommer Reaktionen; men jeg vil hertil knytte den Bemærkning, at Reaktionen hos os for Tiden lever af Venstres Feilgreb — denne Indvømmelse vil jeg gjøre det ærede Medlem, og jeg vil gaa videre, jeg vil sige, at det er muligt, at det ærede Medlem og hans Meningsfæller her og andre Steder ikke begaa nær saa mange Feilgreb som Fremskridtsmændene, men det er simpelt hen af den Grund, at det ærede Medlems og hans Meningsfællers Stilling er ulige lettere; thi de blive, hvor de ere, de holde paa det Bestaaende, det een Gang Givne, medens de, der skulle bryde nye Veie og skulle fremad, mere ere udsatte for at blive uenige om Midlet og Veien; det er ikke let at gaa vild, naar man bliver staaende paa eet Punkt. Jeg vil altsaa indvømme, at der under en Udvikling kan være Tilbageflag; men Tilbageflag følges atter af nye og stærke Fremskridt; men jeg ønsker hverken for mit eget Fædrelands Bedkommende — lige saa lidt som for andres Bedkommende — at vi skulle ind i disse stærke Tilbageflag og Omflag, og det er netop derfor, jeg staaer paa den rolige Udviklings Standpunkt, og det er derfor, jeg ikke er ganske enig med det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (Rjær), der mente, at Reformer, selv om den forelaa fra Flertallets Side, ikke har nogen Betydning, thi det tror jeg ganske vist, den har; den er ikke Alt, men den er et Fremskridt. For at blive ved det ærede Medlem skal jeg endnu henvende nogle Bemærkninger til Enkelthederne i hans Foredrag. Han sagde, at det, at der gives Tiende, var et Baaend mellem Menigheden og Præsten, og det hævdede han derved, at der blev givet et Slags Bederlag derfor af Præsten. Men nu vil jeg spørge det ærede Medlem, om han ogsaa tror, at det er et Bederlag, Sognebaandsløserne faae, naar de komme og give Tiende til Præsten, om de ikke maa sige til sig selv, at det er i Grunden en underlig Ting at give Tiende til en Præst, som de ikke benytte, og mener det ærede Medlem, at det for Fritænkere, Mormoner eller Baptister virker til at styrke deres moraliske Følelse, at de skulle give Tiende? Han sagde endvidere, at han vilde ønske, at Tienden kunde blive ved Sognet, navnlig naar han faae hen til, at Staten og Kirken muligvis kunde blive adskilte, thi saa kunde den blive der og med Tiden blive benyttet til aandelige Formaal. Paa den anden Side hævdede han stærkt, at hver Borger